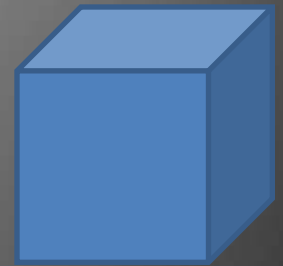
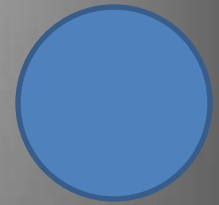

O SIMBOLIMA

Simbolička značenja
geometrijskih slika i tijela
koja se koriste u arhitekturi

U nastavi nacrtne geometrije najčešće se koriste geometrijske slike:

krug,
kvadrat i
trougao,

i geometrijska tijela:

kugla,
kocka,
piramida,
oktaedar i
dodekaedar.

- Modelovanjem projekcija ovih i drugih, geometrijskih slika i geometrijskih tijela razvija se **bolje vizualno opažanje prostora i bolje zamišljanje, vizualizacija, ranije viđenih slika i formi.**

Iako se Nacrtna geometrija ne bavi simboličkim značenjima slika koje se koriste u nastavi, smisleno je razmotriti ovaj aspekt sa stanovišta **poticanja zainteresovanosti budućih graditelja, dizajnera i arhitekata** koji u toku profesionalne edukacije uče nacrtnu geometriju, za simbolička značenja geometrijskih slika.

Karl Gustav Jung
"Čovjek i njegovi simboli"

"Ono što mi zovemo simbolom jeste naziv, ime ili čak slika koja može biti dobro znana u svakodnevnom životu, ali uza svoje uobičajeno i očigledno značenje ima ipak svojevrstne konotacije. Sadrži nešto neodređeno, neznano ili skriveno od nas... Prema tome riječ ili slika je simbolična kada sadrži nešto više od očiglednog i direktnog značenja."

TAČKA

SIMBOLIZUJE

- krajnje stanje apstrahovanosti obima,
 - središte,
 - izvorište,
 - žarište,
- izvor emanacije i
- utok povratka.

OZNAČAVA

- stvaralačku moć i završetak svega
 - sjecište krakova krsta
- izvorište meditacije i utok duhovne integracije
 - i razrešenje suprotnih težnji
- Po sv. Klimentu Aleksandrijskom, ako se iz nekog tijela apstrahuju njegova svojstva i njegove dimenzije, ono postaje tačka koja ima neki položaj; a ako mu se oduzme i položaj, doseže *konačno jedinstvo*.
- Kod Kineza znači nepromjenjivu sredinu, nepomično središte kruga.

KRUG

Proširena tačka - srodni su po savršenstvu, i tačka i krug imaju zajednička simbolička svojstva:

savršenost, homogenost, odsustvo razlikovanja ili podjele.

Krug je znak:

- ishodišnog jedinstva
- neba - pokazuje njegovu djelatnost i ciklično gibanje
- sklada - arhitektonske norme se često zasnivaju na dijeljenju kruga

Krug je i simbol vremena: *točak se okreće.*

Od najdavnijeg doba krugom se iskazivala cjelovitost, savršenstvo, njime se obuhvaćalo vrijeme da bi se bolje mjerilo.

Tako je Van Gog, bez komentara, napisao: "Život je nevjerovatno okrugao", a Žoe Buske, ne znajući za Van Gogovu rečenicu, piše:

"Rekli su mi da je život lep. Ne. Život je okrugao."

(Gaston Bašlar u djelu "Poetika prostora")

Po Jungu, simbol kruga je arhetipska slika cjelovitosti psihe, simbol Jastva.

KVADRAT

Antidinamičan oblik, ukotvljen na četiri strane.

Kvadrat je simbol **zemlje u opreci sa nebom**,
ali i simbol **stvorenog univerzuma, zemlje i neba,**
naspram nestvorenog i stvoritelja

Simbolizuje

- zaustavljanje ili odabrani trenutak,
- pojam mirovanja i ukrućenja; šta više, i učvršćenja u savršenstvu,
- po Jungu, zemaljsku materiju, tijelo i stvarnost.

Kvadrat je temeljni oblik prostora,
dok su krug, a naročito spirala, temeljni oblici vremena.

Po Platonu, kvadrat i krug su apsolutno lijepi, a u platonovskim teorijama četvoročlanost se odnosi na materijalizaciju ideje.

Kvadrat se nalazi u osnovi mnogih hramova u raznim civilizacijama i periodima, a takođe je često i urbana matrica.

Povezivanje krug-kvadrat uvijek upućuje na par nebo-zemlja. Ovo nalazimo i u legendi o osnivanju grada Rima, koja se pripisuje Plutarhu.

KRST

- Krst je jedan od onih simbola koji se potvrđuju od **najstarijih vremena**: u Egiptu, u Kini, u Knososu na Kritu (15 v.p.n.e.)
- Krst uspostavlja **vezu između tri ostala temeljna simbola**, središta, kruga i kvadrata: presijecanjem dvije prave u središtu, krst otvara središte prema van; u krug se upisuje dijeleći ga na četiri segmenta; ako mu se krajevi povežu sa četiri prave, od krsta nastaje četvorougao.
- Krst je **simbol prelaza**, posrednika onoga što je u prirodi neprestano skupljanje univerzuma i komunikacije zemlja-nebo.
- Krst je veliki **put povezivanja**. On rasijeca, određuje i mjeri svete prostore kao što su hramovi, ocrtava gradske trgove, sjecište njegovih krakova označava raskršća.

TROUGAO

- Simbolizam trougla se poklapa sa simbolizmom broja tri.
- U antičkoj Grčkoj se smatralo da je trougao prva, kvadrat druga, a petougao treća površina.
- Svaki se lik može podijeliti na nekoliko trouglova kada se povuku crte iz njegovog središta u uglove.
- Ornamentalni frizovi u Indiji, Grčkoj, Rimu, a čini se da je njegovo značenje bilo jednako: **trougao okrenut vrhom na gore simbolizuje vatru i muški princip, a vrhom na dolje - vodu i ženski princip.**
- Solomonov pečat čine dva trougla obrnuto postavljena jedan prema drugom i označavaju ljudsku mudrost. Ovako postavljeni trouglovi u Indiji označavaju Šivu i Šakti, vatru i vodu.

**Jednakostranični trougao
simboliše božanstvo, sklad, razmjer**

KUGLA

- Još od arhaičnih kultura simbolizuje savršenstvo i cjelovitost.
- Platon nam objašnjava zašto univerzum ima oblik kugle: "Što se tiče oblika, On (Stvoritelj) dao mu je (univerzumu) oblik koji mu odgovara i koji mu je prirodan; živome biću koje mora u sebi obuhvatiti sva živa bića kao oblik odgovara oblik koji u sebi obuhvata sve oblike; stoga mu je dao oblik kugle, središta jednako udaljenog od svih tačaka na površni, istokaravši ga okrugla; a to je od svih oblika najsavršeniji i najpotpunije sebi nalik; jer je prosudio da je hiljadu puta više ljepote u sličnom nego u nesličnom."
- Odnos kugle i kocke odgovara odnosu kruga i kvadrata.
- **U arhitekturi se nebesko zemaljska cjelina izražava povezivanjem kvadratne osnove sa kupolom iznad.** Ovakve primjere nalazimo u vizantinskim bazilikama, najpoznatija je Aja Sofija u Carigradu, takođe kod džamija, u arhitekturi zapadnog hrišćanstva, crkva sv. Petra u Rimu i dr.

KOCKA

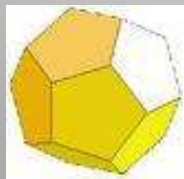
- Među geometrijskim tijelima ima isto ono značenje koje ima kvadrat među geometrijskim slikama.
- Simbolizuje materijalni svijet i skup četiri elementa.
- Takođe je i simbol postojanosti.
- U mističnom smislu kocka je simbol mudrosti, istine i moralnog savršenstva.

PIRAMIDA

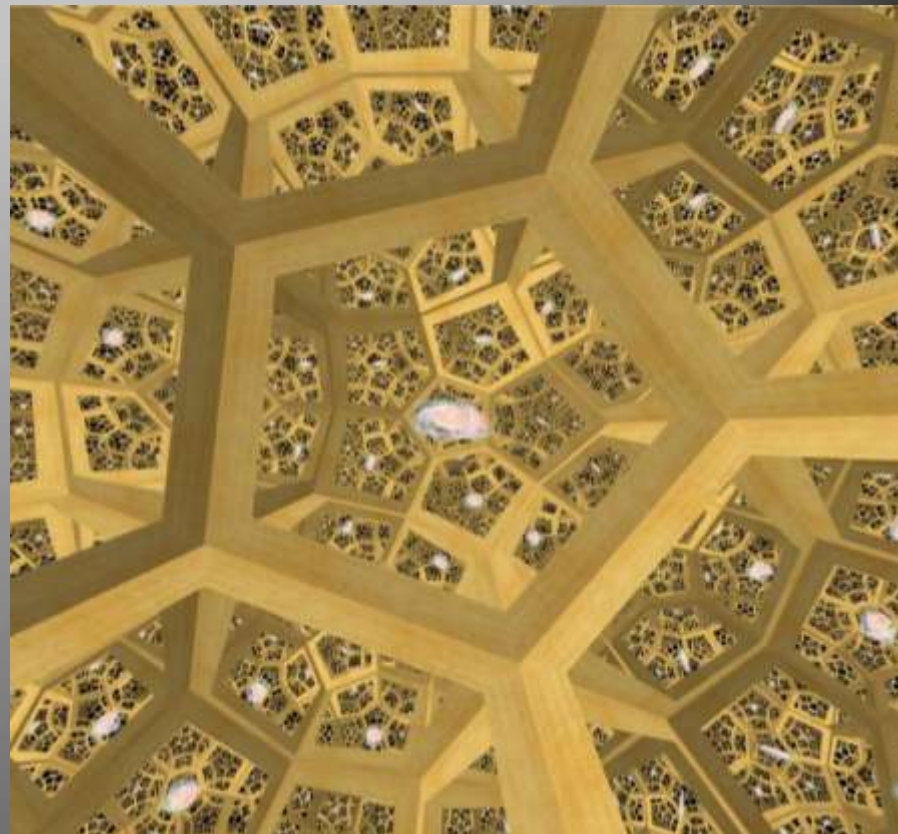
- Piramida ima **dvojako značenje integracije i konvergencije**, i na ličnom i na kolektivnom planu: kao **najjednostavnija i najsavršenija slika sinteze** ona se, u tom pogledu, može uporediti sa stablom, ali sa izokrenutim stablom kome je osnovica debla vrh.
- Postoji tumačenje po kome vrh piramide simbolizuje demijuršku Riječ, prvobitnu nerođenu moć koja je proizišla iz Oca i koja upravlja svim stvorenjima, koja je u svemu savršena i plodna.

DODEKAEDAR

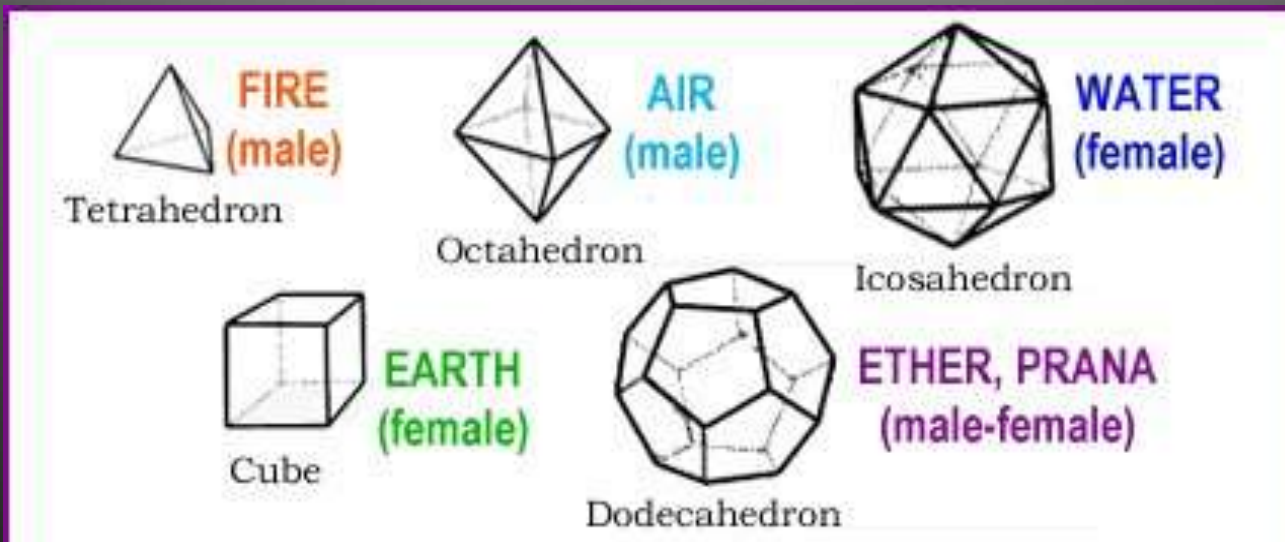
DODEKAEDAR je geometrijski simbol izuzetne vrijednosti, sazdan na zlatnom broju, polazeći od **pentagrama** koji takođe ima simboličko značenje.

Ako se dvanaest pravilnih petougona, koji se dodiruju jednom stranicom, a položeni su u ravni i povezani **spiralom, podigne i sjedini u prostoru**, obrazuju dodekaedar. Taj **prelaz iz druge u treću dimenziju sa polazištem iz pentagrama** neki autori smatraju idealnim arhhetipom dinamičkog rasta.

Poznato je da je i **Leonardo da Vinči** posebno proučavao dodekaedar smatrajući ga **modelom univerzuma**, a prije njega su ga pitagorejci smatrali ne samo slikom kosmosa, već i **brojem, formulom i idejom kosmosa**.

Prema geometrijskoj simbolici,
TETRAEDAR predstavlja vatru,
OKTAEDAR vazduh,
IKOSAEDAR vodu,
KOCKA zemlju,
DODEKAEDAR izražava čitav univerzum.

Drage kolege,
NADAMO SE DA SMO VAS
OVIM KRATKIM PREGLEDOM
SIMBOLIČKIH ZNAČENJA
NAJVAŽNIJIH GEOMETRIJSKIH TIJELA
UPUTILI NA POSTOJANJE JEZIKA SIMBOLA I
POTAKLI VAŠE INTERESOVANJE ZA OVU OBLAST.

Hvala na pažnji.